

gal készült. Az árokban az előzetes ismereteink alapján az erőd teljes nyugati védműrendszeréről vártunk adatokat. A feltárás során újabb adatokat nyertünk a retentúra ÉNy-i részén levő épületekre és egy É-D-i, az erőd-fallal párhuzamosan futó csatornára vonatkozólag. A csatornától nyugatra megtaláltuk az erőd 1,5 m széles kiszedett falát, ami a két ütemben történő feltárás határvonala is volt egyben.

A csatornát faragott kőhasábokból építették fenék nélkül, mint a keleti kapu térségében előkerült csatornánál, teteje kőlapburkolással kialakított.

A csatornától keltre, úgy tűnik, egy egyrétegű, vékony, kavicsos útfelület helyezkedik el, a *via sagularis*, amely 6,5 m szélességű. Az út keleti oldalát habarcsba rakott, É-D-i irányú, 60 cm szélességű fal szegélyezi, amibe egy *praeefurnium* nyílását építették. A *praeefurnium* túoldalán, az épületen belül, fűtőcsatorna maradványait tártuk fel.

A kiszedett erőd-faltól nyugatra az 1. árkot tártuk fel, amelynek szélessége 5 m volt. Az árok „V” alakban, meredeken fut le egészen mélyre. Mélysége a mai járószinttől mérten 4 m.

Az árok betöltésében 180 cm-ig római anyaggal találkozhatunk, tegula- és kőtörmelék formájában, míg felette egy sárga agyagos réteg jelentkezik, amiből középkori kerámia került napvilágra.

9 m-re a kiszedett erőd-faltól a 2. sz., 6 m szélességű árok helyezkedik el, amelynek jelenlegi mélysége 353 cm, azonban objektív okok miatt az árok fenekét nem volt módunkban feltárni. Betöltésében zömmel középkori kerámiát találtunk.

14 m-re a faltól kezdődik a 4,6 m szélességű 3. sz. árok, ami hasonló formájú lehet, mint az 1. sz. árok. „V” alakban fut a feneké, bár itt sem sikerült teljesen lejutni az aljára, becsült mélysége a mai felszíntől mérve 430–450 cm között lehet.

A 3. árok nyugati oldalán egy kb. 1 m szélességű, lapos sáv helyezkedik el, amitől nyugati irányban a 4. sz., 1,7 m szélességű É-D-i árok került elő. Mélysége a jelenlegi felszíntől mérve 220 cm. Ezen 4. árok felett már jelentkezett az az egyrétegű, újkori köves út, amelynek a keleti szélét a 3. árok jelölte ki. A köves felület 125 cm-re van a jelenlegi felszíntől, és gyakorlatilag a kutatóárok csaknem teljes további hosszát lefedi. Felületének kibontása során nem találtunk a középkori, újkori utakra jellemző kocsikerék mélyítette árkokat, amiből következtetni lehetett volna az út irányára.

Ezt az utat mintha lezárná az erőd-faltól 36 m-re levő, „V” alakú, 1,24 m szélességű 5. sz. kis árok, amelyik nem kapcsolódik a római tájolási rendszerhez. Betöltésében löszös, agyagos kőomladék látható, mintha ez lenne az út nyugati árka. Mélysége 236 cm.

44 m-re az erőd-faltól nyugatra a 3. század második felére keltezhető csontvázas, mellékletes sír került elő. A sírgödör mélysége a mai felszíntől mérve 195 cm. A váz tájolása: DNy-ÉK. A háton fektetett váz lábánál egy ivókészlet, sűrű kicsorbult peremű korsó, mellette pedig egy sárga, vörös festésű bögre helyezkedett el.

Ettől a sírtól nyugat felé már bolygatatlan felületeket találtunk egészen a Hársfa utcáig, ahol csatornafektetés során szeptemberben 4 hasonló tájolású, de melléklet nélküli sírt bolygattak meg. Feltehetőleg ezek a vázak is a római temetőhöz tartozó sírokból származhattak.

A megelőző feltárás a Budapest XXII. kerület Budafok-Nagytétény Önkormányzata finanszírozásában valósult meg.

Az ásatáson részt vett Márton András régész, Kiss Csaba régészhallgató.

KOC SIS LÁSZLÓ

103. Bugyi, X. homok- és kavicsbánya

(Pest megye) B, Sza, A, Á

A Bugyi X. jelzésű homok- és kavicsbányatelek a nagyközség É-i határrészén (a telek ÉNy-i része a Felső-Vány, DK-i része az Alsó-Vány határrészen) terül el. Területének nagy része a 19. század vége óta szántó, részben kertészeti jellegű hasznosítással, a telek ÉK-i középső részén levő rét-legelő területe az utóbbi évtizedben összeszűkülte. A bányatelek DNy-i középső részén levő erdőfolt az 1950-es években már létezett.

A 2003. szeptember 20-i helyszíni szemle során megvizsgáltuk a bányatelek területét az erdő (hrsz.: 01161/11) kivételével.

Felsővány: A bányatelek DNy-i középső részén jelentős kiterjedésű régészeti lelőhely terül el az ÉNy-DK irányú, homokos talajú dombocskákkal tagolt magaslaton. A 2003. augusztus 23–26-án és szeptember 20-án végzett régészeti szemlék során a felszínen őskori (késő bronzkori), szarmata, avar(?) és Árpád-kori településekre utaló edénytöredékeket gyűjtöttünk, paticsdarabokat, állatcsontokat figyeltünk meg. A lelőhely kiterjed a bányatelek 013935/19–20, 23–27 hrsz. parcelláinak jelentős részére, DK felé átnyúlik a 01449/2 hrsz. tábla Ny-i részére. (A bányateleken kívüli 01395/17–18 hrsz. parcellákra a lelőhely kiterjed, minden bizonnyal még folytatódik ÉNy felé, de a növényzettel fedett parcellákon ez nem volt megfigyelhető.) A lelőhely DK-i kiterjedését a nemrég szántott-tárcsázott táblarészen pontosan nem lehetett meghatározni.

MOL 2. lelőhely: A bányatelek, a 01449/2 hrsz. tábla D-i szögleténél, ÉNy-DK irányú, homokos talajú magaslaton terül el a lelőhely ÉNy-i része. A lelőhely DK felé, a bányateleken kívül folytatódik. Az 1998–99. évi terepbejárás során bejárt lelőhelyen őskori(?), szarmata és Árpád-kori edénytöredékeket gyűjtöttek, paticsdarabok is megerősítik, hogy a lelőhelyen több korszak települése található. Néhány embercsonttöredék alapján a lelőhelyen temetővel is számolunk. Nem zárható ki, hogy a lelőhely folytatódhat ÉNy felé a 01161/11 hrsz. erdőterületen is. A szeptember 20-i szemlekor a lelőhely területe részben füves, részben káposztával fedett, ÉÉK-i sávja nemrég szántott, tárcsázott volt.

Alsóvány 1.: A bányatelek ÉK-i középső részén, a 01449/2 hrsz. tábla É-i szögletében, a táblában levő füves, egykor vizenyős mélyedés K-i partján terül el a nem pontosan körvonalazott jelzésű régészeti lelőhely: őskori és Árpád-kori település. A levágott kukoricával és gyommal többnyire fedett területen elszórtan találtunk leleteket kb. 150×100 m-es területen. A lelőhely valószínűleg nagyobb kiterjedésű a jelzetnél.

A szeptember 20-i szemlekor a 01449/2 hrsz. tábla DNy-i sávja nemrég szántott-tárcsázott terület, ÉK-i nagyobbik részén a gyom és a silózáshoz levágott kukorica jelentős mértékben fedte a felszínt. A terület tehát nem volt alkalmas a régészeti leletek felszíni megfigyelésére. A tábla középső és K-i részén leletet nem találtunk, de a korlátozott megfigyelési lehetőségek miatt nem zárható ki biztonságosan régészeti lelőhely megléte ezen a területen.

DINNYÉS ISTVÁN

104. Bugyi, Nemesráda

(Pest megye) Ő, LT, Sza

A Bugyi 01554 hrsz. területen tervezett bányatelek a település külterületének ÉK-i, Nemesráda határrészén terül el. Északon az Alsónémedi–Bugyi közigazgatási határ, K-en a XXX. csatorna, DK-en a Bugyi belterületről az 5. főút és Alsónémedi felé vezető műút, DNyNy-on erdők határolják. A tervezett bányatelek területének Ny-i kb. 2/3-a a 19. század vége óta szántó, ÉKK-i harmada ekkor még rét-legelő a rendelkezésünkre álló térképek szerint. A legelőterületekből a 20. században fokozatosan szántók lettek, mára csak az 55-234 szelvényen is szereplő csatornaparti rétfolt maradt meg a bányatelek DK-i szélén. A bányatelek közepén levő erdőfolt 50 évnél idősebb. A terület tehát zömmel szántó, melynek kisebb-nagyobb parcelláin általában kertészeti jellegű termesztés folyik.

A terület talaja nagyrészt humuszos homok, kötöttebb talaj csak a csatorna menti területsávban van.

A 2003. szeptember 29-i helyszíni szemlekor az erősen fedett területrészek kivételével megvizsgálhattuk a bányatelek területének nagyobb felét, jó megfigyelési lehetőségek mellett. A tervezett bányatelket K-en határoló XXX. csatorna egykori ér medrében halad, egyedül az ÉK-i saroknál vágja át egy Ny–K magaslat K-i végét. Az egykori ér és csatorna Ny-i partján kb. 100–150 m széles sávban terül el a régészeti lelőhely: őskori, kelta, szarmata-késő szarmata település. Leletek: edénytöredékek, állatcsontok, patics, malomkőtöredék. A lelőhely É-i kiterjedését a közigazgatási határ mentén levő, kultúrnövényekkel fedett parcellákon nem vizsgálhattuk. D-i kiterjedését parlagon hagyott, gazos részen pontosan nem körvonalazhattuk.

A tervezett bányatelkeknek a régészeti lelőhelytől D-re és Ny-ra levő részén régészeti leletet nem találtunk. Ezen a területrészen – annak ellenére, hogy kisebb-nagyobb parcellákat nem vizsgálhattunk meg – fel-

színen megfigyelhető régészeti lelőhely nagy valószínűséggel nincs. Felszínen nem észlelhető lelőhely (temető) megléte azonban nem zárható ki.

DINNYÉS ISTVÁN

105. Cegléd, Bába-Molnár-dűlő

(Pest megye) Á

A 4. számú főút Abonyt elkerülő nyomvonalának 2003. évi kutatása során megelőző feltárást végeztünk a 4/15 sz. lelőhelyen. A főút 76+800–840 km-szelvényével baloldalon párhuzamos földútszakaszon, a lelőhely középső részén 544 m²-t tártunk fel július 21. és szeptember 7. között. A területen 22 telepobjektumot találtunk, további hat gödör a 4/15 és a 4/4 lelőhely közötti, részben feltöltődött érmederben került elő. Feltártunk 2 házrészletet, 2 szabadtéri kemencét, 8 árok-részletet, 13 gödört, 2 cölöplyukat és egy széles, árokszerű objektumot.

Biztosan őskori vagy szarmata telepobjektum az ásatási területen nincs. Néhány szarmata edénytöredék az Árpád-kori objektumok beltöltéséből került elő. A keltezhető telepobjektumok Árpád-koriak. Szerény leletanyaguk főleg fazék- és cserépbogrács-töredékekből áll. A 4. házrészletből fenőkö, vaspánt töredéke, Árpád-kori tégladarab került elő. A lelőhelyrészlet objektumainak kb. negyede lelet nélküli. A leletanyag a restaurálást és leltározást követően a ceglédi Kossuth Múzeumba került.

KALÁCSKA RÓBERT

106. Cegléd, Bába-Molnár-, Hartyányi-dűlő

(Pest megye) B, Sza, Á

A 4. számú főút Abonyt elkerülő nyomvonalának 2003. évi kutatása során megelőző feltárást végeztünk a 4/4 sz. lelőhelyen. A 2003. július 16–17-én a főút 77+050–228 km-szelvényében és a baloldali földúton elvégzett próbaásatás és a július 24-én megkezdett gépi és kézi nyelés tapasztalataira figyelemmel a lelőhely ásatási területeit a baloldali földútnak a főút 76+870–77+050, 77+150–77+220 km-szelvényeinek megfelelő részleteiben és a főút 77+150–77+228 km-szelvényében határoztuk meg. A főút 77+010–150 km szakaszánál lévő árok-részleteket is feltártuk. 4054 m² ásatási területen 78 objektum került elő: 1 ház (?), 1 házrészlet, 1 előteres szabadtéri kemence, 43 gödör, 29 árok, 1 cölöplyuk és 2 egymás mellett elhelyezkedő kút. Lelet nélküli a 43. objektum, a 23. sz. (főleg a K-i részén) bizonyosan újkori.

A lelőhely Ny-i részén levő 42. objektum nagyméretű, téglalap alakú, lekerekített sarkú, meredek oldalú, kb. 80 cm mély gödör (ház?), nagyjából vízszintes fenekén tüzelésnyom, cölöplyuk nem volt. Fekete humuszos betöltése legalján néhány állatcsontot, kovaszilánkot, kevésbé jellegzetes edénytöredékeket, valamint négy, közel hiánytalan edényt találtunk. Három nyomott gömbtestű, rövid hengeres nyakú, hasán be-